

Sanctuarium

Paoletti, Agostino

Coloniae Agrippinae, 1677

In Festo S. Crucis. S. Crux est armatura nostra defensiva & offensiva, per quam omnes inimicos nostros vincere poterimus, id est, homines dæmones , & mortem.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55680](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55680)

Ioan. 19. Crucifixis, & sicuti aliis quoque duobus latronibus factum fuit. *Non fregit eorum crura.* Verum huius circumstantiæ defectum S. Jacobus adimplevit, quando ut supra dictum est ex pulpito præcipitatus. *Fracto cruce ex illo die plurimum claudicavit.* Secunda quando usque ad supercilium montis ductus, ut inde præceps deiceretur, invisibilem se reddens & per medium illorum transiens, ut nonnulli Scriptores volunt periculum evasit. Hanc quoque circumstantiam S. Jacobus supplevit, quando *super pinnam ascenderunt & ipsum præcipita verunt* : ac proinde à S. Joanne visus est in caelestis Jerosolymæ fabrica Topazii officium præstare, qui ut scribit doctus Picavienfis: *Formam habet specularem, idolum enim in se receptum in versum videtur sicut in speculo concavo*, id quod perfectè accidit, quando de piana templi præcipitatus pedes in cælum extulit, capite terram versus pendulo. Tertia circumstantia Passioni Christi defuit, quando Hebræi Christum in templo præsentem lapidare volebant: *Tulerunt lapides ut jacerent in eum*, cum ecce Christus ad se salvandum *Abiecit se & exiit de templo.* Jacobus autem defectum exactissimè supplevit, quando post præcipitum in oratione positus lapidatus fuit: *Eum orantem desuper lapidibus perurgebant.* Quarta Passio-nem Christi defectus in hoc consistit, quod cum Passio-ni Christi dolores non solum plenos esse deberent, verum etiam probrosi ut proinde Propheta Jeremias prædixit: *Saturabitur operibus:* Et David: *Propter te sustinui opprobrium, operuit confusio faciem meam:* a doloribus tamen Christi omne opprobrium abiecit. In capite e-

nim spinarum quidem acutissimos dolores sensit, sed sine opprobrio, imò verò singulari cum gloria & honore, quia coronatus fuit tanquam Rex: & saluatus tanquam Rex: *Aut Rex iudeorum*, & tanquam Rex publice in Crucem saluatus fuit per titulum J. N. R. J. vel ut Lucas in Evangelio scribit: *Hic est Rex iudeorum*: Ecce igitur opprobrium quod Christi passionibus defuit, Jacobus perfectè supplet, quando uti persona viles & plebejæ tractari communiter solet taliones, fuste sive ingenti baculo petuillus fuit, quasi per contemptum & sic in magno opprobrio Dei reddidit spiritum: *Graviter ejus caput fulmen fuste percussio animam Dei reddidit.* Sicut igitur non minus quam Apostolus dicere poterat: *Adimpleo quæ defunt passioni Christi in carnis mea.* Hæc igitur sunt spinæ illæ quibus colat fuerunt duæ illæ Rosæ Apostolicæ Philippus & Jacobus Rosæ adeo venusta & pulchra, ut præcipuum sicut totius Maji oramentum & decus viridarii Ecclesiastici excellentissimæ. Rosæ purpureæ per charitatem viridantibus spectant frondibus & foliis, & obstræ spinis pungentibus martyrii sui forritur percelli. Ecce igitur Auditores, pulchrum & elegans hoc viridarium sericæ meditationis oculis perlustrate: Rosas habet Apostolicas in hisce novis Kalendis, cum devotione & reverentia frequenter. Futurum enim spero, ut sicut Rosæ alique flores Maji jucundissimum vernam tempus in terra exhibent, ita quoque hæc mysticæ & Apostolicæ Rosæ per Dei gratiam veteræ æternæ gloriæ nos frui faciant in cælis. Amen.

SERMO DECIMUS TERTIUS.

IN FESTO

INVENTIONIS SANCTÆ CRUCIS.

Per signum Crucis de inimicis nostris libera nos, Deus noster.

Victoria de inimicis gloriosè reportata tantam sibi laudem & gloriam conjunctam habet in omnium hominum opinione quotquot sunt laudis & gloriæ cupidigenerosi in militia aethæ; dum victoriam in exercitus sui robore se obtinere posse delirant, per ingeniosi dolis & fraudibus contexta litragemata eandem sibi comparere fatigant, est-

que victoria tunc tantò gloriosior, quando non obstante exercitus debilitate, modicoque militum numero nihilominus reportatur. Unde Vegetius: *Boni Duces non aperto praelio, in quo est commune periculum, sed ex occulto semper attentant, ut integris suis, quantum possint, hostes interrant.* Sic Thimoleon Corinthius juxta Cremsikon fluvium tria seculum militum millia habens constituta, Carthagenensibus quorum numerus ad septuaginta millia virorum ascendebat, totalem stragem intulit. Sic quoque Lucillus omnium quos Romani armis sinistra standis hactenus præfererunt athletarum, Heros generosissimus, dum sibi cum duobus Regibus Asiae, Mithridate & Tigrae armis congregiendum esset, tametsi ambobus ob exercituum mionis copiosum, quoad vires milites longè esset inferior, eos tamen prostravit, in turpem fugam foriter adegit, ambo autem Reges ne ab hoste agnosci possent, regia diademata sua fugiendo abiecerunt: *Sed à Romanis militibus Regalia illa insignia ad Lucillum victorem delata sunt.* Fabius etiam Æmilianus non proelium à Rhodani fluvio, cum triginta duntaxat militum millibus: *Plusquam ducenta Gallorum millia ingenti strage delevit.* Sicinius Dentatus qui Tribunus Plebis Romæ exiit, atque ob animi sui fortitudinem Achilles Romanus dictus fuit, nunquam adversus inimicos suos pugnavit, quin victor semper evaserit: *Cujus bellorum successus semper fuere felicissimi.* Hic quadraginta quoque maximorum vulnere cicatrices in suo pectore veluti obtentatum victoriarum testimonio num erare potuit, multasque coronas è purpura fabricatas, id est, unam obsequialem, & tres murales, atque insuper quatuordecim famosas civitates obtinuit: *Triumphavitque cum imperatoribus suis triumphos novem.* Hic inquam in campis Marathonis cum decies millibus pugnatoribus Atheniensibus Mithriadem filium Cimonis cecidit cum universis exercitibus Artaxerxis & Dari, qui ad ducenta Persarum millia ascendebant, affirmante Herodoto, quod *Nulla cerè victoria magis Athenienses gloriari sunt, quam Marathoniam.* Victoria Balduino fratris Godofredi Bullionensis, est fere incredibilis, siquidem cum duobus duntaxat turmis, quatum una ducentis sexaginta equitibus, altera vero non gentis pedibus, omnibus Religionis addictis constabat, totum Califfæ exercitum novem millibus equitum, & viginti millibus Scelopetariorum constantem in confu-

sionem & stragem totalem adduxit. Carolus illum qui ob heroica abs se patata belli facinora Magno nomen gloriosè sibi comparavit, illud inquam Coronarum Palmatumque multitudine opulentum præclarumque heroem totus mundus obtulit, utpote qui ad Albim Saxones debellavit, in Hungaria superavit Hunnos, Britonum quoque perfidiam sibi subjecit, actandem in strage illa Rocisvallenfi quinquaginta Saracenorum millia superavit & interfectioni tradidit. Quando Amurathes dira obsidione Albam Regalem cinxit excitatus contra eum Joannes Hunniades, Matthia Cornuani Pater, non solum Amurathes exercitum in fugam egit, verum etiam totus quantus erat dissipatus ad eum est, ut paucissimi sibi vitam salvare poterint. Septuaginta milites Christianos è præsidio Comariensi egrossos Begh Medinus cum toto equitatu Turcico, & pedatu Janizarorum aggressus est, qui tamen non solum strenuè se defenderunt, verum etiam ipsummet Beghum, cum majori parte suorum occiderunt. Fridericum à Tiesbach laetræ Casaria Majestatis generalem dum actualiter inferiorum Hartuanam obsideret, maximus quidam Turcarum exercitus duce Bassa Budensi gubernatus aggressus est, qui proinde versa in hostem facie, cum quinque pugnatorum millibus generoso animo illi obviam processit, actandem maxima hostium strage procurata victor evasit. Robertus Eggenbergh serenissimi Archiducis Ernesti locum tenens generalis, quatuor tantum Christianorum millia sub se habens, vim passus à viginti militum millibus, ab Aallan Bassa in ipsum emissis, ad eum generosè cum iisdem dimicavit, ut caesis decem & octo Turcarum millibus reliquisque in fugam adactis, gloriosam inde victoriam reportavit. Tandem toti mundo nota est eximia illa invicti illius Athletæ Joannis ab Austria animi fortitudo, & pugnandi experientia, quam in pugna illa navali famosissima exhibuit, quando omnem Turcicæ classis incredibilem potentiam delevit, Sultanum Selim cum suis trucidavit, totique Christianitati gloriosam victoriam attulit. Cum igitur o Auditores si unquam ab hostibus violentiam passi sumus, illam utique nunc vel maxime experiamur, quando nil nisi de præliis & bellis, de insidiis, & stratagematum dolis & fraudibus de copioso hinc inde effuso Christiano sanguine audimus, quando inimici nostri ad præliandum accincti residuum Christiano-

rum

Verg. lib.

1.10.

lib. 1.6.

1.10.

Dion.

Nicar. &

Dionysius

Compositio

Alex. ab

Alex. lib.

6.25.

Aul. Gel.

Marcus

Varr.

Herodot.

in finibus

lib. 1.1.

1.7.

Eug. Fulg.

1.3. c.2.

Eug. 1.3.

c.1.

Theophr.

vii. h. 10.

tum sanguini sitibundi expectant. Et inter hoc quidem nonnulli nos in corpore offendere fatagunt, quales sunt inimici nostri temporales: alii verò animæ nostræ iraparabilia damna inferre moluntur, uti Demones faciunt infernales, alii vitæ insidias struunt, ut sua cuique fatalis mors domi suæ facit. Et quod maxime lamentandum, ad horum hostium declinandam potentiam, aut reportandam adversus ipsos virtutem non suffragatur ingenium, non juvat fraudes & stratagemata, fortuna denique adversus illos est fallacissima. Quid igitur faciendum nobis supererit? Ergone hisce hostibus nostris tamquam ignavi milites terga vertemus? aut victas illis manus dabimus? Nequaquam. Unica Crux quæ postquam ducentis circiter annis subtus terram sepulta fuit ab Helena Constantini Magni Imperatoris Matre hodie reperta & inventa est, adversus omnes inimicos nostros arma nobis offensiva & defensiva administrabit, cum hac omnes mundi adversarios debellabimus, expugnabimus Infernum & cunctos inde prodeuntes hostes nostros infernales, contra mortem triumphabimus, eximiaque adversus cunctos inimicos nostros reportabimus victorias, non minus gloriosas, quam illæ fuerint quas supramemorati athletæ divectis in præliis feliciter sunt assecuti. Signum Crucis tutamen & defensio nostra erit: *Per signum Crucis de inimicis nostris libera nos Deus noster*. Signo Crucis inimicos nostros fugabimus: *Eccc Crucem Domini, fugite partes adversa*. In virtute Crucis victores evademus, hoc enim sine Ecclesia Dei sancta illam invocat, dicendo: *O Crucis victoria & admirabile signum*. Unde Chrysostomus: *Crux Domini arma sunt victricia, & trophaum reporeantia, quæ Regum armis vincti bello non possunt, hostium pugnatrix, salus fidelium*. Qua de re plenius discurrerem patienter velim auscultetis.

Chryso.
serm. de
Crucis.

Cant. 7.
v. 8.
Agid.
Column.
ib. l. 16.

1. Crucem incarnata Dei Patris sapientia nobis sub palmæ metaphora repræsentat: *Dixi Ascendam in Palmam, id est, in Crucem*, quæ Palma dicitur, *vel quia pars ejus fuit de palma: vel dicitur palma ratione victoria*. Multa quidem repetiuntur palmarum genera, illa tamen quæ in Indiis nascitur præ cæteris magis est admiranda, utpote quæ genti illi de omnibus abunde prospicit, quæ ad vitam illis sunt necessaria in victu, amictu, & aliis quibuscunque. Fructus enim ejus illi nutrimenti loco deserviunt; Lanam quoque producit, qua filata ipsi vesti-

menta ministrat; solis veluti charta utuntur ad scribendum, Cortex ejus succum quemdam faras emittit, qui cum ad extinguendam scim valet, tum etiam pro accidentibus copiosis indolpositionibus proficuum valde est medicamentum. Ex ligno naves, balistæ, arcus, & hasta formantur, ex cortice verò galeæ, clypei, alique arma consciuntur; ut proinde vir quidam litteratus palmam emblematis loco designavit, cum hac subjuncta Epigraphe: *Ad omnia utilis*. Nisi enim Indi hæc palmas præstito haberent; cogentur hæud dubie succumbere, suisque hostibus victas semper manus dare. Crux Salvatoris nostri huic palmæ est quam simillima, utpote quæ Christianitati Galeæ loco servit expiellæ in fronte, thoracis ferret loco lignata in pedore; scutum est si signetur in brachio; hasta & ensi loco, si gestetur in manibus; proinde hoc sola armatura manibus nullum habet ab hoste periculum: *Si contingat plerumque stare in acie scutum militis: vixillum victoria, scutum hoc miles contra hostem debet accipere*, inquit Ludolphus Carthusianus.

3. Theodorus Trivulcius Rex Francie predicare volens, quod nullam sine adhibita Crucis armatura in prælio assequi speraret victoriam palmam, vitæ quaedam effigiem curabat, arbori cuidam subnixam, cum hac epigraphe: *Me tuis adharere ramis*. Per vitæ semetipsum intelligens, per arborem verò Crucem, de cuius auxilio velut in manu sua securè consistendum esse credebat victoriam. *Et revera omnia vitæ essent conamina nostra, si ea Crux immo sustinere itaque est nobis, sedulo laborandum Crucis adharere ramis*. De Duce Ghiliæ quoque legitur, quod ut Crucem validissima arma nostra esse significaret, quibus inimici ostentantur in extremum, quæque militum Christianæ bellatores ab eorumdem insulsiis priter & insidiis defendit, in vexillis suis depictam habeat galeam, eidemque super impo-

Ad
Hæc
Cortex
scim
indol
positi
medic
tament
Ex ligno
naves
balistæ
arcus
hastæ
formantur
ex cortice
verò galeæ
clypei
alique
arma
consciuntur
ut proinde
vir quidam
litteratus
palmam
emblematis
loco designavit
cum hac
subjuncta
Epigraphe
Ad omnia
utilis
Nisi enim
Indi hæc
palmas
præstito
haberent
cogentur
hæud dubie
succumbere
suisque
hostibus
victas
semper
manus
dare
Cruz
Salvatoris
nostri
huic
palmæ
est
quam
simillima
utpote
quæ
Christianitati
Galeæ
loco
servit
expiellæ
in
fronte
thoracis
ferret
loco
lignata
in
pedore
scutum
est
si
signetur
in
brachio
hasta
&
ensi
loco
si
gestetur
in
manibus
proinde
hoc
sola
armatura
manibus
nullum
habet
ab
hoste
periculum
Si
contingat
plerumque
stare
in
acie
scutum
militis
vixillum
victoria
scutum
hoc
miles
contra
hostem
debet
accipere
inquit
Ludolphus
Carthusianus
Theodorus
Trivulcius
Rex
Francie
predicare
volens
quod
nullam
sine
adhibita
Crucis
armatura
in
prælio
assequi
speraret
victoriam
palmam
vitæ
quædam
effigiem
curabat
arbori
cuidam
subnixam
cum
hac
epigraphe
Me
tuis
adharere
ramis
Per
vitæ
semetipsum
intelligens
per
arborem
verò
Crucem
de
cuius
auxilio
velut
in
manu
sua
securè
consistendum
esse
credebat
victoriam
Et
revera
omnia
vitæ
essent
conamina
nostra
si
ea
Crux
immo
sustinere
itaque
est
nobis
sedulo
laborandum
Crucis
adharere
ramis
De
Duce
Ghiliæ
quoque
legitur
quod
ut
Crucem
validissima
arma
nostra
esse
significaret
quibus
inimici
ostentantur
in
extremum
quæque
militum
Christianæ
bellatores
ab
eorumdem
insulsiis
priter
&
insidiis
defendit
in
vexillis
suis
depictam
habeat
galeam
eidemque
super
impo-

minibus implicare minime reformidant, dummodo illis ab Imperatore commoda & congrua praesententur auxilia, secus enim vanam ceesent omnem suam virtutem, quasque vires reputant insufficientes, nisi a Caesaris auxilio atque succursu suffulcrantur. Hancque mentem suam reddidere manifestam per depictam quandam galeam sive cassidem, meris Nullis, quae litera o. exprimitur, circumquaque notatam, eidem haec subjungentes Epigraphen: *Hoc nihil est, si minimum addideris, maximum erit.* Quasi dicere voluissent: Suam animi fortitudinem velut nullam quandam esse sine Caesaris auxilio & ope. *Hoc nihil est:* at verò post acceptum subsidium Caesarum; *Maximum erit.* Animus quantumvis generosus militum, sine auxilio, non jam Caesaris, sed sanctae Crucis, *Nihil est:* Est veluti nulla quaedam; sed idem animus Cruce obarmatus, *Maximum erit.* Hae enim muniti, generosa edent facinora, & de inimicis suis post reportatam feliciter victoriae palmam, gloriosè triumphabant. Benedictus quoque Papa VIII. Henrico II. Anno 1033, globum quandam autem mundum referentem & in summitate Cruce quadam gemmis lapidibusque ditissimè distinctam & ornatam liberaliter donans, nihil aliud quam Crucis virtutem atque potentiam significare, ac proinde eum simul salubriter monitum esse voluit, ut nec mundo imperare, nec ad bella sine Crucis praesente vexillo procederet: *Ut foret ei documentum, non aliter debere imperare vel militare in mundo, quam ut dignus haberetur vestra Crucis tui vexillo.* Unde Sanctus Methodius Martyr & Episcopus Patrensis militaris Crucis huius virtutem considerans; Nullam esse, inquit, in hoc mundo potentiam aut coronam, quae adversus illam aliqua ratione prevalere possit. In medio terrae umbilico situata & plantata fuit, teste regio Propheta: *Operatus est salutem in medio terrae.* Cujus partes quatuor ad quatuor mundi extremitates seu plagas mundi sese protendunt, videlicet pars inferior versus terrae centrū, pars superior versus concavum caeli, pars dextra versus Orientem, & sinistra Occidentem versus; ut per hoc ignoscatur, nullum esse in toto hoc universo locum, ubi Crux non praevaleret, non defendat, aut omnes militiae Christianae duces victoriosos à praeliis redire non faciat: *Non est gens atque regnum sub caelo, quod praevalere possit aut superare Regnum Christi Paolus San Florale.*

stianorum, quod in medio terra vivificans confixa & solidata est Crux. Sub qua & orbis terra munitur, & fines mundi. Quare valde sapienter scribitur, constare secundum latitudinem, & altitudinem, & profunditatem. In hujus namque Crucis virtute multi egregii Heroes in campo Martio praestantes acquirere victoriarum palmas & trophaea.

4. Neque hac de re jam amplius in genere loquamur, sed ad specifica descendamus & mediantibus experientiae vestigiis, particulares quosdam in diversis Scripturae locis adductos in hac materia eventus investigemus. In valle Iylvestri duo ingentes castra metabantur exercitus, inter quos paulò post horribile commissum est praelium. Ex una parte erant quatuor Reges cum suis exercitibus, id est, Chodolaimor Rex Elemitarum, Thadal Rex Gentium; Amraphel Rex Sennar, & Arioth Rex Ponti. E quorum opposito quinque Reges consiltebant, cum suis tutis optimo ordine collocatis, omnes arma manu tenentes & parati ad praelium, scilicet, duo Reges Pentapolitani, Rex Adama, Rex Seboim, & Rex Bale. Ad dandum praelii initium explicantur utrimque vexilla, tubae clangentes perstreperunt, resonant tympana, ordinatam utrimque aciem induunt castra: animantur ad praelium equi, dantur consilctui iniuando signa, moventur castra, urgentur, clamatur utrimque, digladiantur, praeliantur impeterrè & fortiter; ita ut eventus praelii admodum variabiles extiterint, victoriaque anceps valde & dubiosa fuerit; donec tandem motis & relictis tentoriis quinque Reges ab aliis quatuor caeli fiere, eorumque exercitus totaliter fuisse fusi & dissipati, nonnulli enim obverso dorso fuga sibi salutem quaerebant alii in sanguine suo sepulti jacebant, multi ab equis contriti & conculcati erant, alii depositis armis sese victos subjugabant, plerique vero hostibus cedentes in carceres ducebantur captivi: Itaque Rex Sodomorum *Genes. 14. v. 10.* & Rex Gomorriha terga venterunt, ceciderunt que ibi, & qui remanserant, fugerunt ad montem. *Gen. 2. v. 17.* Inter ceteros autem captivos Lothi quoque fuit Abraham nepos, qui una cum libertate cunctas quoque suas perdidit divitias. Abraham autem de hoc gravi nepotis sui infortunio per quandam militem qui fuga sibi consuluerat, certior factus, quandam e trecentis & octodecim viris consilientem turmam in aciem distubuit, & quatuor Regibus victoribus ob-

Gen. 14. v. 10.
Gen. 2. v. 17.
D. Meth. in Bibl. in reuel. 17. PP. 1.1.

Genes. 14. v. 10.
Gen. 2. v. 17.
Z
viam

viam processit, eosque viiliter & fortiter aggressus, mox rupto exercitu dissipavit, potioribusque occisis, reliquos captivos in potestatem suam redegit: *Quod cum audisset Abraham capsum videlicet Loth, numeravit expeditos vernaculos suos trecentos decem & octo. Irruit super eos nocte, percussitque eos, & persecutum est eos usque Hoba & Phanicen. Omnem Lothi captivam prædam totamque ejus substantiam, una cum Loth, omnique gente sua pacifice libertavit, atque e manibus hostium eripuit: Reduxitque omnem substantiam illius, mulieres quoque & populum.* Circa hoc ab Abrahâ institutum prælium, & in illo ab eodem obtentam victoriam duæ mihi occurrunt difficultates. Primum enim valde mihi paradoxum, quod hi quatuor Reges, postquam quinque alios Reges superassent, à solo Abrahâ & pauculis vernaculis suis quos secum habebat, cæsi & superati fuerint. Secunda est: Abraham non habebat secum nisi duntaxat trecentos & octodecim viros pugnatotes: alii verò cum quatuor Reges fuerint, credibile est, quod copiosissimum & instructissimum habuerint exercitum, si singulorum vires colligantur in unum. Et tamen Abrahâ vincit illos. Nec est quod mihi respondeat aliquis, Abrahâ fuisse virum ad præliandum valde exercitatum, magnamque habuisse Martis experientiam, nam certum est illum hæcenus cum nemine unquam pugnasse, imò manum suam eos nunquam applicasse, utpote qui vir erat plane pacificus: ut videre est in eo eventu, quando nimirum inter ipsum & Loth lite quadam suborta, Abrahâ litigia declinare contendens, perdere, quam contendere & rixati maluit, dicens: *Ne quasi sit jurgium inter me & te; recede à me obsecro, si ad fratrem meum venis, ego dexteram tenebo.* Unde igitur Abrahâ obvenit tam præstans atque eximia victoria?

Gen. 14.
v. 14.

Ibid. n. 16.

Gen. 17.
v. 8.

Iud. 6.
v. 23.

5. Aliud quoque generosissimum facinus bellicum in libro Josue descriptum invento: Nam Amalecitarum, Madianitarum, & populi Orientales copiosissimum instaurant exercitum, & Jordanis flumen trajectantes in valle Jezabel castra metabantur: cum ecce Gedeon ad gentis illius tameris numerosa & ferocis ausum temerarium comprimendum, ad auxiliates ab Amozzer, Manasse, Azer, Zabulon & Nephtali subministratas copias confugium suum habuit, quoniam non solum copiosas ei militum copias, & con-

meatum in subsidium dedere, verum etiam in propria persona accinctis armis ipsum suum subsecuti ad prælium usque ad fontem Arad: ubi Deus Gedeoni exercitum suum nimis numerosum, ideoque ad longè minorem numerum redigendum esse dixit, qui proinde viginti duobus militum millibus à militari sacramento absolutis, decem duntaxat bellatorum sibi millia reservavit. Deus autem iteratò hunc reditum quoque militem in nimia etiam multitudine consistere ei significavit: *Adhuc populus multus est;* acque idem illos tantum reservari iussit, quia ad prælia essent exercitati, eoque hoc præcipue signo intertoscendos esse significavit. Postquam enim omnes ad flumen educiti fuerint, attendendum ad modum quo aquas haurerint: si enim illam sumplerint curvanti genibus, mox tanquam ad bellandum inepti & indonei sunt dimittendi: Illi verò qui magna lambuerint aquas sicut solent canes lambere, collo cendendi sunt velut prælio gerendo qualificatissimi, & in generosos bellatores evadent. Hoc autem probationis genere adhibito, ex decem millibus solum remansere trecenti: *Fuit itaque numerus eorum qui lambuerant aquas sicut viri.* Cum itaque inquit Deus, prælium tutum te adoriri volo, reliquis omnibus in fluvium locum abire iussit: *Reliqui multitudine revertantur in locum suum.* Fuit profectò mira hæc militis Israelitici diminutio, quando viginti duo millia ad trecentos duntaxat milites redigebantur. Quid vobis O Auditores de admirabili hoc milites deligendi modo videret. Semper à rerum bellicarum periculis decuravi, victoriam tæcitas & securus obtineri per multos, quam per paucos milites. Ergo O Deus Gedeonem cum trecentis tantum viris ad præliandum procedere jubes? Hi proculdubio erunt sicut pauca fraga in ore vesii. Quomodo enim Gedeon vincere poterit, quæ suosque manifesto & evidenti mortis periculo exponit? Et tamen verum est, quod *si cum illis trecentis viris coram in se dedit, & toto hostili exercitu trucidato adeò gloriose victor evasit, ut è trecentis viris suis ne vel unus morti occubuerit.* Dicite sodes O Auditores, unde victoriam hanc natam fuisse existimatis? Fortè per Gedeonis prudentiam? aut ab invicta militum fortitudine animique robore? Res profectò miranda & victoria hæc nulli præterquam Deo in acceptis ferenda est, qui voluit

Gedeonem determinat cum trecentis tantum
prælium illud committere, nec plures adhiben-
do milites, nec pauciores. Veruntamen nolite
id aimium mirari, frequens enim experientia
testatur, in numeris sæpè stupendos latere even-
tus. Sic enim Franciscus Bandinus Florentinus
in Curia Romana Abbas, 19. Decembris nati-
citur, vixit annos 24. Die 19. Decembris mori-
tur Anno 1579. Carolus V. 24. Februarii nati-
citur. 24. ejusdem mensis gloriam illam à Fran-
cisco I. Galliarum Rege victoriam reportat, &
eodem profus ejusdem mensis die in urbe Bo-
noniensi à Romano Pontifice in Romanorum
Imperatorem coronatur. Observatum quo-
que fuit, quod Gregorius Papa XI. dum esse
annorum 10. factus fuerit Cardinalis, Anno æ-
tatis 37. electus Pontifex fuerit, septimus quo-
que fuerit eorum Pontificum qui in Avenione
sederunt, electus quoque fuerit à 17. Cardinali-
bus. In Pontificatu septem annis vixit, post-
quam facta electione coronatus fuit. Undeci-
mus quoque fuerit Pontifex, qui hoc nomine
Gregori fuit insignitus, undecies autem septem,
vel septies undecim faciunt numerum 77.

6. Verum enim verò ad trecentorum mil-
litum numerum deudò revertamur. O quam
mysticus est hic numerus! Numerus 300. a-
pud Græcos per Tau, vel T. scribitur. Tau
autem sanctam Crucem representat. Ita S.
Augustinus affirmat: *Trecentium Græco T. si-
militudinem Crucis ostendunt.* Et S. Gregorius
Papa: *Iste trecentarius numerus in Tau litera
continetur, quæ Crucis speciem tenet. Cui si super
transversa linea adderetur, jam non Crucis spe-
cies, sed ipsa Crux esset.* Unde hac ratione d. Ica-
tus, quod ad temporales inimicos nostros vin-
cendos, obtinendamque gloriosam victoriam
Crux quam maxime desideretur. *Prævidit my-
sterium S. Gedeon* (inquit S. P. Augustinus) *E-
legit trecentos viros ad prælium, ut ostenderet, non
in numero multitudinis, sed in Sacramento Cru-
cis mundum ab incurfu gravium hostium libe-
randum. Trecenti enim in Græco T. similitudinem
Crucis ostendunt.* Porro hac eadem doctrina su-
pramemorata quoque difficultati detrecentis
& octodecim militibus quibuscum adversus
quatuor Reges eorumque numerosum exerci-
tum pugnando, gloriosa etiam victoria reporta-
ta fuit. Respondetur ex mente S. Pauli Magni
Nolani Episcopi: *Non multitudine, nec virtute
Legionum, sed jam tunc in Sacramento Crucis*

(cujus figura per literam Græcam T. numero tre-
centorum ex vimitur) adversarios Principes de-
bellavit. Verum enim vero numerus trecenteli-
mum excedens, id est, decem & octo, ad quid
infervire dicitur? Scribitur etiam hic numerus
in Græco duobus apicibus, sive literis, quarum
prima est *iota*, quæ idem significat quod decem,
Secunda verò est *iota*, quæ octo significat. *Iota*
autem & *iota*, sunt duæ illæ primæ literæ, quæ
in Græco idiomate ad componendum Jesu no-
men concurrunt. Quod si igitur numerum 300
simil cum 18 conjunxeris, idem quod Crux Je-
su efficies, ut per hoc innuat quod Abraham ex
prævisa Crucis Jesu virtute, de quatuor Regibus,
omnibusque illorum exercitibus reportavit victo-
riam. Id quod Eucherius quoque aperte confirmat,
dicens: *Quod verò ille tantum in trecentis decem &
octo comitatibus adversarios Principes debellavit:
jam tunc in sacra Crucis, quæ per Tau literam
græcam & Jesu nomen græcis literis scribitur, qui
Salvator interpretatur, in numero trecentorum &
decem & octo exprimitur.*

7. Cæterum quantum solum sanctæ Crucis ef-
formatum signum valeat, ex alio quodam
stupendo casu, quem Spiritus Sanctus in Ju-
dicum libro recenseat, expresse deducitur.
Jabin enim Rex Chanaan in Asor gubernans,
validum quendam in campis confectum ha-
bebat exercitum, cujus Dux generalissimus Si-
sara erat: miles certe magnanimus atque corda-
datus; at verò gentis Israeliticæ juratus inimi-
cus, utpote adversus quam per viginti annos
continuos arma semper movit, eandem mole-
state nunquam desinens. Debora verò uxor La-
pidoth, formosa virili animo prædita, cui in sa-
pientia & prudentia nulla poterat similis repe-
ri, Barach filium Abinoen die quadam advo-
cavit, eique ex nomine Magni Dei Israelis ser-
vum præcepit, ut atreptis armis fastum & arrogan-
tiam Sisaræ inimici mortificare atque compesce-
re contenderet, universumque Israelem tan-
dem aliquando à tot hostilibus infestationibus
vel semel liberaret; hocque sine ex tribus Za-
bulon & Nephthali decem millia bellatorum eli-
geret; hisque stipatus imperterritè, & sine timo-
re in campum procederet. Futurum enim ut &
ipsa suis sit partibus factura satis, omni cum in-
dustria curando, ut Sisara in manus suas tra-
dendus esset. *Præcepit tibi Dominus Deus Israel, Iudic. 4.
vade, & duc exercitum hunc. Sisaram principem
exercitus Jabin, & curru ejus, & omnem mul-*

D. Paulin.
Episc. Nola-
nus ep. 2. ad
Severum
in Bibl.
PP. 1. 5.

Apud
Petr. Bun-
gium Ber-
gom de
numeris.

Eucher.
in Gen. 1.
2 c. 22.

Iudic. 4.
v. 67.

itudinem, tradam eum in manus tuas. Barac igitur ex divino præcepto, & generoso huiusce mulieris sermone animatus, hinc se patrando facinorosi accinxit; utque inimicum suum allequi posset, strenuè est progressus. Sifara verò viso Israël exercitu, metu percussus & penitus

Ibid. n. 16. consternatus, ut vitam suam salvare posset, in turpem se fugam commisit: *In tantum ut Sifara de curru desiliens, pedibus fugeret.* Jael autem mulier magnaanimi, fugivum hunc ducem conspicens, eundem ut in tabernaculum suum diverteret, & aliquantulam quietem caperet, rogavit, & obtinuit. Postquam verò propinatum sibi lac potasset, somnoque sepultus erat, sapientissima mulier accepto clavo & malleo, tempora ejus transadgens in terram

Ibid. v. 21. confixit: *Tulle itaque Jael uxor Haber clavum tabernaculi, assumens pariter & malleum, & ingressa abscondit, & cum silentio posuit super tempus capitis ejus clavum, percussitque malleo confixit in cerebrum usque ad terram.* O animum huiusce mulieris minime fœmineum, sed virilem proisus & masculinum. Rupertus Abbas Tuitiensis non tam actionem quantum vis generosa illa fuerit, quam modum illius omnino mysticum, maximaque ponderatione dignissimum considerat. Cur enim, inquit, mulier non alia ad occidendum instrumenta quam clavum & malleum arripit? Nunquid commodius & facilius ipsum occidere potuisset, si acceptum cultrum in fauces vel cor ejus adgesisset? Quænam est hæc tam mira generosam belliducem trucidandi inventio.

8. Pro faciliiori hujus facinoris, & ministerii in eo reconditi intelligentia, ad Davidem Regem necessario est recurrendum, qui suas ad Deum orationes effundens, & particularis ejusdem gratiæ impetrandæ cupidus, dicebat: *Expandi manus ad te.* Optarem enim hoc loco scire, quænam sit hæc cætemonia, & ad quid Davidi utilis fuerit hæc manuum & brachiorum extensio. Quod si David orate decrevit, cur non potius manus suas conjungit? Si Deo supplicat, cur non potius coram Deo apparet genuflexus? Si veniam & remissionem postulat, cur non magis id ipsum pectus suum percutiendo insinuat? Aut si aliquem vult humiliationis actum edere, cur non se in terram prostermit? Bene id ipsum quoque Tertullianus advertit: *Quare non genibus positis manibus cœdentibus pectus, facie humi prostrata?* Multi expostores respondent, & quasi omnes in unam

demque opinionem concurrunt; dicentes; hanc brachiorum extensionem Crucem Jesu Christi representare. Ita Hugo à S. Claro: *Formam Crucis significans.* S. Maximus: *Inclusus hominis cum manu levaverit, Crucem parit.* S. Bruno Episcopus Herbipolensis: *Qui expansis manibus orat, Crucem Redemptoris imitatur.* Incognitus Cæmelitanus: *Quando expandimus manus in modum Crucis, tunc significamus nos imitatores Christi; assiduis, amica ad verba patienter tolerando.* Alii dicunt: *Dicitur autem: Expandi manus meas ad te, formam Crucis significat, quæ est salus.* Qui enim expansis manibus orat, illam Crucem Redemptoris imitatur. Ecce igitur habetis hic facilitatem actionis à Jalee exercitæ intelligentiam, quæ a terra videbatur difficillima. Sinistram extendit, & clavum super tempora Sifaræ dormientis applicat, dextera verò malleum in alium elevat, ut fortiosem ictum imprimat: Siste hic ô sapiens mulier, & in eodem corporis habitu si ve positura, prout stas adictum dandum pirata, immobiliter persevera. Vos autem ô Auditores ipsam considerate, nunquid prout archiis extensis à visis hic hic conspicitur, Crucem coram vobis efformare videtur? Imò verò. Cur autem? nisi quia sciebat, quod sine signo Crucis victoriam adversus Sifaram obtinere minime posset. Cui veritati etiam Rupertus Abbas Tuitiensis subscribit dicens: *Sinistram manum misit ad clavum & dexteram ad fabricandum malleum.* *Talis habitus corporis profecto figuræ crucis exprimit.*

Huc quoque conforme est quod in Exodo legitur, scilicet quod dum populus Dei cum Amalecitis pugnaret, Moyses in cacumen montis eujusdam ascendit. *Moyses & Aaron & Hur ascenderunt in verticem collis.* Quod equidem prima facie consideranti mirum videri posset. Quid enim Moyses, qui populi Israëliti dux erat primarius eo tempore, quo commissus sibi populus cruentis præliis insilbit, in montibus circumvagatur? nunquid ad populum suum magis magis animandum convenientius fuisset, si primus in acie steteret, suamque vitam pro commissa sibi gente exponeret? videri non immerito posset homo ignavus, qui hostis suum vultum subire vereatur, ac proinde milites ejus haud immenso de ejus ducatu conperire possent, sicut enim oculus Domini patet equum, sic quoque animos & vires militum suggerit præsentia ducis. Nec valet, si respondat, se alios consistuisse vires suas, & locum tenentes: hoc

Tertullianus

3. adv.

Marc. c. 18.

Aug. m. 10. n. 10. 11. de serm. Exp. lib. 1. cap. 27. exp. Na. 11. 12. Da. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

enim ejus reputationi minimè conducit. Præterea quis est qui nesciat, generosior esse cervorum gregem sub ducatu leonis, quam integram leonum turbam duce cervo? Et quis non eligeret in bello Capitaneus esse, sicutum & honestum esse, aut sine culpa & reatu inexcusable ignavia liceret ineunte prælio se subducere, & de loco securo sibi prospicere. Veruntamen & Auditores, si militiæ ducem præ cæteris dotibus prudentia decer, esse Moyses in hac actione prudentissimum se esse probavit, siquidem ad superandos & prosternendos Amalecitas, obtinendamque de his victoriam, ingeniosissimam in monte inventionem excogitavit. Ipso namque manus & brachia extendendo Crucis figuram formabat, & hac ratione efficacius quam personali assistentia exercitum suum triumphare faciebat: verò quando paulisper manus demittebat, suaque brachia Crucis formam referre desinebat, Amalecitas resumpto animo iterum prævalebant, Israelitæ vero perclitabantur: *Cumque levaret Moyses manus, vincebat Israel, id est, quando formabat Crucem. Moyses manuum elevatione mysterium Crucis ostendit. Sin autem paululum remisisset, superabat Amalec.* Aded ut victoria aut strages ex eo solum dependere videretur, quod Moyses corpore & brachiis formaret vel non formaret Crucem. Confirmat id ipsum sanctus Isidorus, dum ait: *Moses brachia in modum Crucis extendit, sicque hostis signo Crucis Dominica superatur.* Et S. Gregorius Nazianzenus: *Moses in monte manus extendens, ut Crucem adumbrata, & ante indicata victoriam tulit.*

10. Scribit Daniel quod tres pueri Hebræi Sidrach, Misach, & Abdenago, eo quod statuam Nabuchodonosoris Regis, timore Dei illos coliderent, adorare tenuissent, in ardentissimam quandam fornacem fuerint projecti. Cumque nemo non illis compatiens pulcherrimum juvenutis suæ florem in cinerem redactum esse existimaret, ignis e contra nequicquam illos offenderit: imò flammæ fornacis illius in auram suavem transformata, corpora eorum restauravit, & vegetiora effecerunt: *Medium fornacis quasi ventum toris stantem, & non tetigit eos omnino ignis: neque contrivit, nec quicquam molestis inultis.* Veruntamen qua ratione fieri poterit, ut ignis act vitare suam aded subito perdidit, & præsens combustibile non combusserit, atque respondebitis mihi, & bene quidem, ignem illum operari non potuisse, eo

quod Deus concursum suum suspenderit. Neque id ipsum ego inficior; veruntamen manet difficultas, unde nam Deus ad concursum suum suspendendum motus fuerit? Andreas Episcopus Cretensis responder, tres pueros illos in flammis istis stetit brachiis extensis & apertis, ideoque veram formasse in flammis illis Crucem, ac proinde nil mirum fuisse, si flammarum vicerint activitatem, & victoriam à Tyranno reportarint: *Intulerunt olim manus in altum Azarias & socii in Babylonica fornacis igne precantes, & elatam in altum ipsius flammam extinxerunt manuum extensione, Crucem exaltatam adumbrantes.*

11. Adhæc insigne prodigium haud dubiè fuit, quod Jonas in medio mari, imò in ventre ceti cujusdam grandis permansit tribus diebus atque noctibus, ibidemque toto tempore illo vivus conservatus fuerit & illæsus. Procul dubio recurrendum hic nobis est ad miraculum, & dicendum; singulari Dei virtute ibidem fuisse sic conservatum. Optimè quidem: veruntamen scire perciperem, quidnam Jonas fecerit, ut Deum ad se hoc modo conservandum disponeret? Idem Andreas Cretensis scribit; Prophetam hunc toto Spiritu Deo ferre commendasse, eumque rogasse, ut se in gravi ista ærumna & vitæ periculo constitutum eripere & conservare dignaretur, idque non tantum voce sed & manibus cooperantibus factum fuisse, eo ipso enim dum voce sua ad Deum clamaret, manus quoque & brachia in Crucis modum extendebat, quasi tanquam Propheta vetus dixisset. Per hoc Crucis signum, quo illa in qua venturus Messias crucifigendus erat representatur, te rogo, & supreme Creator, ut me ex extremis hinc angustis liberare digneris. Moxque certus littori appropinquans summo cum impetu in terram usque eundem evomuit: *Elevavit aliquando tenas vocem manibus in Crucem formam sublatis, & statim virtutem ex alto attraxit sine noxa ex bellua ejectus.* Constantinus Imperator labarum suum quoque in Crucem quandam transtulit, eamque in bello exercitum suum semper præcedere voluit: *Semper enim hoc signum proponebatur ante ordines universos, quod Caesar. in semper maximè laborantibus aciebus in prælis adesse præcipiebat.* Accidit autem quod dum miles quidam, qui Labarum istud ferebat, se vulnerandum aut interficiendum esse metuens, alteri illud ferendum committeret, eoque resignato in fugam se mox reciperet, eodem vice in

Andr.
Cretensis
Episc. orat.
2. de exalt.
S. Crucis
in Bibl. vet.
PP. tom. 1.

Andr.
Cret. ubi
sup.
Euseb.
Scholast.
Tripart.

alterum translato, dum fugæ initium capesseret, sagitta trajectus mox occubuit mortuus subito percussus interit; Alter vero contra qui illud velut gloriosissimum vexillum gubebat, non obstante, quod in illum veluti tam salutaris signi bajulum omnes sagittæ velut in scopum dirigerentur, saluus remansit & illæsus. Ille vero qui sacrum suscepit trophæum, multis se jaculantibus permansit illæsus. Et quod maxime obitapefendum est, scribit Eusebius, quod mirabiliter Divina regente virtute sagittæ hostium figebantur in signo, à signifero autem inter pericula protinus avolabant. Tandem vero coneludit, neminem eorum qui sacrum hoc vexillum portabant, ab infidelibus unquam læsum fuisse, dicitur autem neque ullum unquam hujus signi ministrum, ut solet in bello vulnere mortuum, aut eadem captivitate perpassum.

12. Idemmet Constantinus cum exercitu suo Romam venit, & Maxentio tyranno profligato, almam urbem triumphans & ovans ingressus est. Cui Senatus in perpetuam rei memoriam statum erexit, in cujus dextra vexillum collocavit, in quo Crux rutilare cernebatur, cum sequenti inscriptione: *Quia in hoc signo singulari, quod est vera virtutis insigne, urbem Romam, Senatumque & populum Romanum, jugo tyrannice dominationis arreptum, pristina libertati nobilitati- que restituit.* Unde constat, quod Romani timet- li gentiles exciterint, Constantii Victorias, jux- ta relationem Eusebii Cæsariensis Cruci ad- scripserint.

13. Incredibilem facie historiam referunt Pau- lus Orosius S.P. Augustini discipulus, & Cardi- nalis Baronius, nimirum quod Theodosius post diuturnum bellum cum Eugenio Arbogaste & Flaviano à se adversa semper fortuna continuan- tum, tandem exiguum habuerit in litere su- perstitium, qui etiam omnibus viribus exhau- stus, armis rem ulterius tentare tantò minus audebat, quod exiguum hoc militiae Theodo- sianæ residuum intra Alpium angustias reclu- sum & constrictum hæretet. Imperatori qui- dem non deerat animus, ut illos omnibus quæ excogitare poterat, motivis ad pugnandum excitaret & animaret, nec tamen illis quicquam persuadere aut ad dimicandum permovere po- terat. Quapropter ipsemet, ut erat invictò & intrepido animo præditus, non obstante quod se à suis derelictum esse cerneret, Deo sese recom- mendans, à solo Bachurio, & pauculis aliis comitatus adversariorum aggressus est

aciem, Deo ipsi & locis suis mirabiliter favente, ejusque comatus prodigiose adjuvante & promovente; nam venatus quidam protinus surrexit Theodosii comitibus admodum favo- rabilis, qui omnem exercitum pulverem in ho- stili exercitus faciem summa cum violentia propellebat. Quæ etiam in eum evibraban- tur sagittæ, in tam incredibili erant frequen- tia, ut ipsæmet solem obscuratire, veratamen omnes mirabiliter non sine gravi vulnere plon- morumque strage retorquebantur in hostem, quem proinde fugientem Theodosius strenuè persecutus, in extremum adegit exterminium, omnibus fugatis & dissipatis. Ecce (dicitur) prodigium! ô miraculum! Theodosii in vic- toriam & gloriose triumphantem. Verum enimvero ô Auditores, quamquam existimatis hujuscæ victoriæ fuisse originem. Supramemo- rati Scriptores referunt, Imperatorem necnon & alios qui cum fuerant insecuti, signo Crucis signatos fuisse in pectore, in Castice sen galea imò & in cunctis aliis armis: *Sciens se esse non solum signo Crucis tuendum, sed & vitæ suæ adepturum signo Crucis sese munens, signa pro- lio dedit, ac se in bellum, etiam si non sequeretur, victor futurus emisit:* inquit Paulus Orosius. Et Baronius: *Erant totius virtutis exercituum Theo- dosii signum Crucis quam expavescerent adver- saria potestates. Erat Crux illa nimium & or- namentum effulgens in armis atque militaribus signis, quæ & suam ipsius muniret frontem, magis quam corona ne diademate curare caput equitum cura erat.*

14. Ad Constantianum Imperatorem refero- ramur. Hic ab exercitu Bizantino bis supera- tus fuit. Jamque tertia vice ad prælium respectan- dum sese accineret, quocumque tandem sine illud terminandum esset, dumque jam hoc die turmis suis in aciem distribuendis & collocan- dis insisteret, in aere conspicuum Crucis signum videri, stellis lucidissimis distinctum & adoratum, cum hac illud circumambiente in- scriptione; *In hoc signo omnes hostes vincet.* Ma- de factum est quod postea in omnibus præliis fuerit victoriosus, & particulatim adversus Scythas, uti Nicephorus Callistus scribit & Con- stantinum Magnum in bello contra Byzantios cum jam bis victus esset, iterum vidisse signum Cru- cis in celo stellis effigiatum dicunt, hac inscrip- tione: *In hoc signo hostes omnes vincet.* O signum bellicosum! ô Crucem genitricem victo- riarum, & palmarum triumphorumque pre- ceptam.

Eusebius
Cæs. l. 9.
c. 9.

Hugo Gard. ib. f. 329. col.

ac si diceret : Tunc quando arbor Crucis filium Dei pariet, tyrannicus Sathanae principatus terminabitur. Sicut enim in illa Megarensi Oliva armatura illa, quae militis uocem robur & fortitudo erat, tenebatur abscondita : ita in Crucis Oliva (ita mihi illam appellare liceat, cum ex multorum opinione Crux aliqua ex parte fuerit ex Oliva constructa) abscondita tenebatur Crucifixi Redemptoris nostri potentia. Ibi abscondita est fortitudo eius. Per quam inimicus noster & tyrannus infernalis hactenus semper profligatus fuit, & dissipabitur semper. Nunc Princeps huius mundi eicitur foras, quasi per passionem victoriam de Diabolo habeo, id est, in Cruce, inquit S. Thomas. Maudus autem mortis est per exaltationem in ligno Crucis. Dæmon à Cruce provente cognoscit totum suum exterminium. Sicut eidem Crucis Christianus omnes suas sibi partas victorias referre debet acceptas : Per Christum jugum & seruitus & Dæmonis potestas fracta & ablata sunt, quantum est ex parte Christi omnes liberati sunt & erepti à Dæmonis principatu. De S. Apostolo Bartholomæo legitur, quod dum fidem Christianam Indis predicaret, templum quoddam idolorum ingressus, omnes idolorum in terram prostraverit statuas, Dæmonesque ex eisdem abigens, illis ne eo denuo regredi aufferet, sermo præcepit : Apostolus templum Deo dicavit, & Dæmonem in desertum abire præcepit. Eodem verò tempore Angelus quidam in eodem loco comparuisse dicitur, qui templum illud circumiens in quatuor ejus partibus digito suo Cruces formavit, populum commonefaciens, quod si deinceps à Diabolicis indidiis securi esse vellent, in quovis casu obvio Crucis signo se communitent : Et ecce Angelus Domini apparuit in templo circumvolans in quatuor angulis signum Crucis digito suo scripsit, admonens populum, ut idem signum in frontibus suis imprimerent, & Dæmonem non timerent.

Abacuc. cap. 3.

D. Tho. in c. 12. Ioan. fol. 71. col. 1. D.

Franc. Tol. ib. fol. 662. col. 2. E.

Petr. de Natal. in vita S. Barthol. lib. 7. c. 103. fol. 176. col. 2.

D. Ignat. Mart. Epist. 8. ad Philipp. in Bibl. Vet. Pp. 1. f. 17. col. 2. B.C.

16. S. Ignatius Martyr ad Philippeos scribens, quaedam opinionum suarum apparenter quidem valde arduam, revera autem certissimam refert. Afirmat enim, quod Dæmon Judæ postquam is Magistrum suum Principibus Sacerdotum venditum tradidisset, poenitentiam agere persuaserit : Tumultuatus est & poenitentiam immisi & rotatori. Id tamen de poenitentia quadam desperata intelligendum est. credo. Ideo enim Sanctus hic Patet mox subjungit: Et laquet in illi comminatio, & suspensum quo strangularetur educus. Efficere quidem volebat, ut Judas commissum errorem ignosceret, ita tamen ut hæc agnitio periret usque ad contritionem exclusivam, & contritionem inclusivam: prouti realiter quoque accidit, nam poenitentia ductus laques se suspendit. At verò quidnam dæmonis inerte at, simpliciter mali cognitione huic apostata suggerere. Oporteret id eum ideo fecisse, ut Judas errorem suum recognoscens ad manas Christi mortem omnibus modis impediret. Sed quomodo id intendere potuisset? Nunquid Dæmon ad mortem usque Christum oderit? Nunquid cor Judæ eo sine intravit, ut eum morti traderet? Procul dubio: Cum Diabolus jam missus in cor, ut traderet eum Judas Simeonis Iseraelis, inquit Evangelista Joannes. Cutigitur tantum ad ejus liberationem adhibet indultum & Pœnitentiam quam difficultatem istam resolvam, cuius quodam eventu eadem corroborabo, ut patet postea ad utrumque subnectatur responsio. Nostis itaque quod uxor Pilati mater suum rogavit, ne ullo modo in Christi mortem consentiret, & quod visiones pallidæ ipsam valde conturbantes, ac proinde nequam innocentem illum morti permitteret: Nihil tibi & iusto illi, multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Unde Pilatus conjugis consilio acquiescens, omni modo eum liberare studuit, nunc dicendo: Non invenio causam in hoc homine. Mox replicando: Innocens ego sum à sanguine iusti huius. Mira res, nullus se pro Christo liberando ingruit, sed hæc duabus personis Pilato & ejus conjugis exceptis, qui tamen utpote gentiles, illi potius adversari debebant. Quales igitur hæc fœminæ visiones obveniant, ut us ad suum cum marito pro Christo liberando studium adhibendum adeo fortiter permoveretur? Idemmet sanctus Ignatius Dæmonem harum machinationum autorem fuisse dicit: Terribilis id est, Dæmon mulierculam turbans tandem in somniis, ut à Crucifigendo cessaret. Cæpe Lyranus: Diabolus apparuerat ei moxque cum terroribus ad liberationem Christi. Addeat quod quod ipsimet etiam Hebræi, dum Christus à Cruce jam moribundus hæretet, visi fuerunt, & ejus à morte liberationem condeledisse, quæ do dicebant: Si filius Dei es, descende de Cruce & credimus tibi. Ex quo in deducendo mox

... id est, in Cruce, inquit S. Thomas. Maudus autem mortis est per exaltationem in ligno Crucis. Dæmon à Cruce provente cognoscit totum suum exterminium. Sicut eidem Crucis Christianus omnes suas sibi partas victorias referre debet acceptas : Per Christum jugum & seruitus & Dæmonis potestas fracta & ablata sunt, quantum est ex parte Christi omnes liberati sunt & erepti à Dæmonis principatu. De S. Apostolo Bartholomæo legitur, quod dum fidem Christianam Indis predicaret, templum quoddam idolorum ingressus, omnes idolorum in terram prostraverit statuas, Dæmonesque ex eisdem abigens, illis ne eo denuo regredi aufferet, sermo præcepit : Apostolus templum Deo dicavit, & Dæmonem in desertum abire præcepit. Eodem verò tempore Angelus quidam in eodem loco comparuisse dicitur, qui templum illud circumiens in quatuor ejus partibus digito suo Cruces formavit, populum commonefaciens, quod si deinceps à Diabolicis indidiis securi esse vellent, in quovis casu obvio Crucis signo se communitent : Et ecce Angelus Domini apparuit in templo circumvolans in quatuor angulis signum Crucis digito suo scripsit, admonens populum, ut idem signum in frontibus suis imprimerent, & Dæmonem non timerent.

Christi adeo fuerunt obstinati, quomodo se nunc à semetipsis diversos & discrepantes esse ostendunt? Etenim Sanctus Bernardus me obstupescere facit, quando hæc verba Judæis & aliis ab infernali spiritu suggesta esse affirmat: *Hæc plane serpentis astutia, hæc adinventio nequitia spirituali, malitiose nimis Lingua erudienti blasphemorum, suggerebat, ut dicerent, Descendat & credimus.* Nunc igitur attendite, Diabolus trium præcipue personarum scilicet Pilati, uxoris suæ, & Hebræorum interventu Christi mortem impedire quærit, Quo studio absit ut vobis eum Charitatis actum eliciat, imaginemini, hæc enim virtus nullum in Dæmone locum habet, sed potius consilia & suggestiones istæ fuerit pessimæ suæ iniquitatis effectus. Attendenti auctoritate id quod S. Joannes Evangelista in sua nobis Apocalypsi re fert.

37. Dicit enim, se Angelum quendam vidisse, qui de celo veniens in infernum descendit, ibidemque Sathanam catenâ ferræa fortiter strinxerit: *Vidi Angelum descendentem de celo habentem clavem abyssi & catenam magnam in manu sua. Et apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est Diabolus. & Sathanas, & ligavit eum.* Hoc totum transeat, quia per hoc Angelus nimis præsumptuosam Sathanæ temeritatem deprimere satagit. At vero quod difficultatem ingerit, est id quod sequitur: scilicet quod Angelus *Signavit super eum.* Quo enim signo illum obsignavit? Cum qua re signum illud fecit? Qualem illi per hanc obsignationem characterem impressit? Albertus Magnus Signum Crucis fuisse respondet: *Id est, signum Crucis posuit super illum.* Itane? Ergo Sathanas quoque Crucis signum sibi impressum deserit? Hoc signum Christiano tanquam ejus offensiva & defensiva armatura optime convenit, non vero Dæmoni, utpote qui per illud nec ad se defendendum, nec ad offendendum alios prævalere potest. Evangelista causam satis evidenter exprimit, cum Crucem Dæmoni adhibitam fuisse dicit tanquam frænum ad reprimendam ejus arrogantiam, ad enervandam ejus potentiam, viresque illi eripiendas, ne in futurum nova nobis prælia intenter. *Vi non seducat amplius gentes. Posuit super eum signum Crucis* inquit Albertus, *quo eum superavit, ut à fidelibus possit expelli: Omnino enim subiacet Cruci, & nihil potest, nisi permissus à Christo.* Ecce igitur qualiter Crux eum mortificet, Crux illum de-

Paulini Sanctorals.

primat, Crux denique in extremum exterminium illum præcipiter. Unde mirum non est, quòd tantam adhibuerit industriam & diligentiam non ad ejus mortem simpliciter impediendam, sed ad modum moriendi immutandum, qui debebat consummari in Cruce, damna nimirum de longe prospiciens, quæ illi inde futura imminabant. Sciebat enim futurum esse, quod Christus in Cruce ascendens, omnes ad se gentes tracturus esset, ipse verò una cum amisso domino ab hujus mundi possessione esset pellendus. *Nunc princeps hujus mundi ejicitur foras, id est, cum exaltatus fuero à terra.* Prævidebat, quod Angelus in infernum se recipiens, subjugaturus & depressurus illum esset; ac proinde tanta cum industria & sollicitudine Crucis mortem impedire satagebat, nunc per inspiratam Judææ penitentiam: *Cum autem paranda esset Crux, tumultuatus est, & penitentiam immisit proditori, non quod penitentie duceretur ob tantum malum, sed sentiebat sui ipsius perniciem.* Crux enim prima fuit ipsi condemnationis, mortis, & perditionis causa, inquit supradictus Martyr Sanctus Ignatius. Mox vero per apparitiones & illusiones quibus uxori Pilati mendaciter imponebat: *Terrebat mulierculam turbans eandem in somniis, ut à crucifigendo cessarent.* Quod Rabanus confirmat, dicens: *Intelligens Diabolus se per Christum spolia amissurum, vult per mulierem liberare.* Denique quando jam in Cruce vitæ suæ agonem agebat, ficta, & dolosa promissione simulata: *fidei exhibitionis, ultimum per Hebræos, ad hoc ut descenderet de Cruce & in ea non moteretur, conatum adhibuit; Pro cuius majori certitudine doctrinam quæso S. Bernardi audite: Timebat ergo jam tunc Diabolus, sed nunc maxime virtute Crucis enervari se sentiens inimicus. Quos instigavit ad Crucifigendum. instigat ad suadendum, ut de de Cruce descendat.* *Hæc plane serpentis astutia, hæc adinventio nequitia spirituali, malitiose nimis lingua erudienti blasphemorum suggerebat ut dicerent: Descendat & credimus.*

18. Inveniuntur nonnunquam multi adeo ignavi milites, qui nocturno tempore ad captandam quietem in vicinum se tuguriolum recipientes, mox ut surgente vento cannas live arundines sese invicem allidentes audiunt, meram halitarum hostilium collisionem esse suspicantes, in turpem se fugam recipiunt. Majorem autem Dæmon erga umbrâ vel figuram Crucis ignaviam demonstrat. Neque enim serpens adeo

Aa

Eraxini

D. Ignat.
M. vii.
ubi supra.

Idem ib.
Rabanus.

D. Bern.
ser. i. in die
Pasche
fol. 62. col.
1. B.

Judæ Hebræo, qui locum in quo Crux jacebat, ostendit, & conversus postea fuit, monente mortuo cuida, qui jam sepehendus efferebatur, applicata fuit, sed callo & irritio evētu: mox vero ut terra applicaretur, defunctus protinus revixit: *Cum circa horam nonam quidam mortuus in feretro portaretur, ludas feretrum tenuit, & primā ac secundā Crucē apposuit, mortuus minime se movit; apponit tertiā, & protinus defunctus revixit ad vitam.* Sed reliquamus ista, & ad scripturæ loca revidenda nos conferamus. Lucæ cap. 7. Legitur quod Sapientia Incarnata civitatem Naim ingressa præter obviam ingentem hominum multitudinem in ipsiſ orbis foribus quatuor offenderit homines, adolecentem mortuum in feretro ad sepulcrum afferentes. Mater autem vidua ob filii amissionem moesta prostratus, & desolata filii sui jacturam amare deplorabat, ut quem meliorem domus suæ substantiam, pretiosissimumque omnium divitiarum suarum monile esse reputabat. Dominus igitur compassionem erga illam commotus, eam consolabatur, dicens: *Noli flere.* Postea vero manum extendens feretrum tangit, ipsumque clara voce ad vitam revocat, dicens: *Adoleſcens tibi dico surge.* Et ecce conflatus Spiritus ad cadaver illud reanimandum ex improvviso revertitur, omnia membra revivificatur, pallores mortis in gratos vitæ colores commutatur, oculos aperit, erigit caput, & ad respiciendum inſectit, labia ad reddendas datori aut redditore vitæ suæ gratias movet, ac tandem è feretro descendens pedibus Christi advolvitur. Qui ipsum vivum factum Martiri suæ restituit: *Et respicit qui erat mortuus, & dedit illum matri suæ.* Sanctus Ambrosius circa hunc locum pulchram quandam speculationem instituit, & dicit imprimis: *Hic mortuus in loculo materialibus quatuor ad sepulchrum ferebatur elementis: Et spem resurgendi habebat.* Metiro hic aliquis quaerat, qua in re hæc ejus spes fundata fuerit? Forto in eo quod alios defunctos à mortuis viderit suscitatos? Non est id credibile, quia naturaliter à privatione ad habitum non datur regressus. Imo dato & non concessio, quod non neminem aliorum hominum à mortuis resuscitari vidisset, non tamen ob id certam spem concipere aut consequentiam infallibilem elicere poterat, se quoque resuscitandum esse, cum certissimum sit, quod *Privilegia paucorum non faciunt legem communem.* Sed audite solidam magni hujus san-

ctæ Ecclesiæ Doctoris responsionem, qui totam suam spem à morte in vitam resurgendi in eo collocaſſe dicit, quia jacebat & ferebatur in ligno, id est, in feretro: *Spem resurgendi habebat, quia ferebatur in ligno, quod si nobis ante non prodiderat, tamen postquam Christus id tetigit, proficere cepit ad vitam.* Feretrum illud nullam aliam cum Cruce similitudinem habebat, quam quod lignum esset. Et tamen *Spem resurgendi habebat, quia ferebatur in ligno,* quanto igitur à fatali mortis ictu securior erit, qui vel fronti, vel pectori, vel cordi Crucem impellam defertis ac proinde Deus noster hominem de terra finxit ex quatuor mundi partibus in forma Crucis accepta; nomen quoque Adam, quod plasmati suo imposuit, ex quatuor primis Literis quatuor stellarum, quæ in figura Crucis in caelo fixæ conspiciuntur, desumpsit, scilicet *Anathole, Delphis, Arto, Mesembria,* hæc enim simul conjunctæ *Ada* nomen constituunt, ut illo veluti seuto diffensivè & offensivè adversus omnes inimicos suos uti possit, inquit S. Cyprianus.

20. Paupercula quædam mulier Sunamitis Filiolum quendam primario quidem à Deo per preces, deinde vero etiam ab Elia per Eleemolynas impetraverat, qui excessivo quodam capitis dolore correptus, brevi post tempore inter materna brachia mortuus erat. Quæ propter tristis & afflictæ, ut filius suus vitæ pristina restitueretur, in montem Carmelum Elia supplicatura se contulit. Qui abiit in conclavo quoddam, in quo ex sanguine cadaver jacebat, se subduxit, atque ut puerum mortuum vitæ restitueret (notate obsecro modum, & cæremónicas quas observavit.) *Incubuit super puerum, posuit os ejus & oculos super oculos ejus, & manus super manus ejus, & incubavit se super eum, & calefacta est caro pueri.* Eundem ferè modum Elias quoque filium mulieris Sareptanæ resuscitaturus, observavit. *Expandit se atque mensus est super puerum;* id est, manibus pedibusque se super puerum extendit. Certe nisi has ab Elia & Elia observatas cæremónicas mysticas esse sciret, illas superfluas esse utiq; dicerem; Nam in lib. 4. cap. 14. cum cadaver quoddam in S. Elia sepulchrum teconderetur, vix in sepulchro locum immisissum fuerat, aut ossa S. Prophetæ Elia terigerat, cum ecce subito resuscitaretur: *Quod cum tetigisset ossa Elia, revixit homo, & stetit super pedes suos.* Unde per argumentum à foriori arguere licet hoc modo: *Quod*

D. Ambrosius ibid.

D. Cyprianus de monte Sina & Syon.

4. Reg. 4. v. 34.

3. Reg. 17. v. 22.

4. Reg. 14. v. 22.

Quod si ossa Eliæ jam mortui virtutem habuerunt restituendi mortuis vitam, quanto magis per solam contactum vel unico duntaxat verbo prolato uterque Propheta duos illos parvulos ad vitam resuscitare potuerunt, quando adhuc in vivis ambo erant: Cur igitur: *Eliæ expandit se.* Et *Eliæus: Posuit manus super manus ejus?* Quænam sunt hæc industria, aut cæremonia? Mea opinione existimarem dicendum, quod illa manuum, brachiorum, & pedum extensio, sit quædam signi Crucis formatio, sicuti in prima quoque parte insinuatum fuit; unde per hanc cæremoniam significare voluerunt, quod signo Crucis mors fugetur, & revocetur vita per mortem deperdita. Unde Crux à Sancto Joanne Chrysofomo appellatur: *Mortuorum resurrectio, arbor resurrectio- nis, & lignum vite æternæ.*

Chrysof.
& D. Ba-
sil. super
illud Ps.
Signatum
est super
nos.
Exod. 13.
v. 13.

21. Quamnam existimatis causam esse, quod Deus in veteri Lege Asinum sacrificari prohibuerit, ejusque loco ovem in Sacrificium offerri præceperit: *Primogenitum Asini mustabia ovis.* Variæ & multæ hujus rei rationes adduci quidem possent, quas brevitas causa intactas pettranseo, & solum dico, Deum id ea de causa prohibuisse, ut scilicet Asinus quoad fieri posset conservaretur in vita, nec violentæ morti sub-

jaceret. Ergone inquires, istud solidum animal præ cæteris privilegiatum esse dicemus? Imo verò, Idque quia solum hoc inter omnia alia Crucem in humeris & dorso suo portat. Nullam enim animal compariat, quod Crucem super humeros habeat, uno excepto Asino. Et Vincentius Belluacensis: *Crucem habet in anteriori dorso super humeros.* Quia in se Deus demonstrare volebat, nequaquam convenire, ut animal illud occideretur, à quo vitæ victoriarumque nostrarum portabatur instrumentum: Non enim occidi fecerat Animal, à quo & vitæ & victoria instrumentum tergo & humeris ferebatur. Quid igitur de Christiano futurum dicemus, si is salutare Crucis signum in fronte, pectore & corde gestaverit? Audi sanctum Bernonem: *Hanc O Christiane armaturam dicitur singulis & nobilibus, horis atque momentis in omni loco circumferre non desinas, nihilque super ipsa perficias. Sed si vis dormire, si vis iter egredi, si vis operi infles, si vis manducare, si vis bibere, si vis maria navigare, hac te lorica circumdage, membraque tua omnia salvari signo extornas, & non accedent ad te mala. Hoc enim signum spectat ad versus arietate potestates conterritas, & eque recedens.*

SERMO DECIMUS QUARTUS

IN FESTO

S. MATRIS MONICÆ.

Mulierem fortem quis inveniet? Proverb. cap. 31.

1. **T**Ametsi Salomon in toto hoc mundo mulierem aliquam constantia & fortitudinis præditam inveniri, impossibile judicaverit; ego tamen id ipsum possibilitatem terminos excedere, minime cenleo. Et quidem si verum est, quod *Fortis sit, qui animum habet infractum, vel qui validis viribus præditus est:* Quor olim femina inventæ fuere, quæ animo dotata erant ferreo. & suo femineo pectore corde non tantum enasculo, sed potius Leonino præditæ certabantur. Mulieres Argivæ adeo animosæ fuisse leguntur, ut armata ma-

In Poly-
ambica
v. Forti-
tudo.

Herod.
& Theat.

nu civitatem suam sub directione Thelesille ab obfisione Cleomenis Spartarum Regis liberaverint. Iberiæ & Sauromatæ mulieres non tantum viris in armis gerendis pares sunt, verum etiam viros, dum armigeræ sunt, longe præcedunt, utpote armis à juvenute assuetæ & quidem in arte sagittas in hostem jaciendi, maxime dum se fugere fingunt, sibi pares non habent. Mulieres Gothicæ, eo tempore quo mariti ipsarum ad bella concesserant, ab ingenti quodam vicinorum populorum exercitu obfisione graviter einctæ, atque armis in hoste eruperunt.